

СЕКЦІЯ «ПОЛІТОЛОГІЇ» ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ НЕОКОНСЕРВАТИЗМУ У США

Панченко Ю.В., к.і.н.,

ст. викл. кафедри політології, соціології та психології

У другій половині ХХ століття серед інтелектуальних кіл США створюється нова ідеологічна течія, ідеали якої були сприйняті Америкою як ідеали нової структури суспільства. Течія отримала назву неоконсерватизм. Її прихильники виступали з критикою держави, яка своїм надмірним опікуванням породжує утриманців, але в той самий час повне згортання державного регулювання не входило в їх плани. Засновниками цієї версії консерватизму стали Ірвінг Крістолл, Норман Подгорець, Натан Глейзер, Деніел Белл, Джін Кірпатрік. Інтелектуальними передумовами виникнення цієї ідеології стали праці філософів Лео Страусса, Джеймса Бернхейма, Макса Шахтмана.

Лео Страусс (1899-1973 рр.) – американській філософ-політолог. На сторінках своєї відомої праці «Природні права та історія» він висловив ідею існування стандарту правосуддя¹, перед яким всі рівні. Він переконував у незмінності домінування в суспільстві класичних природжених прав часів Платона, Аристотеля, бо саме вони були мудрі.² Стародавні греки, на думку Л.Страусса, вважали, що людина за своєю суттю не має природжених прав на свободу та життя. І для Л.Страусса саме такий стан речей є припустимим і в сучасному суспільстві. Він підтримує нерівність серед людей, для керування якими потрібна еліта філософів – група інтелектуалів. Ще одна праця «Тиранія» допомагає до кінця зрозуміти чим саме завдячує неоконсерватизм Л.Страуссу. Релігія та війна – тільки вони можуть існувати для людей, які не входять до еліти суспільства. Замість особистого щастя вони повинні прожити життя в любові до Бога та

¹ Strauss L. *Natural Right and History* / Leo Strauss – Chicago: University Of Chicago Press, 1953.

² Там само. – Р.81.

нації,³ стверджує філософ. Теза про війну та елітаризм США буде присутній у зовнішній політиці неоконсерваторів у 80-ті роки ХХ ст., багато з яких були учнями Л.Страусса. Він виховав цілу плеяду політиків, які впливали на політичне життя Сполучених Штатів. Джеймс Бернхейм (1905-1987) відомий як теоретик «холодної війни». Популярний політик, політичний теоретик, колишній троцькіст (1930-ті роки), колишній комуніст, один з лідерів Соціалістичної Робочої партії Америки (1938р.). Розчарувавшись в ідеях комунізму, став антисталіністом, затятим ворогом Радянського Союзу та комуністичної ідеології взагалі.⁴ У 1941 році пише книгу «Менеджерська революція: що відбувається в світі», в якій, після ретельного аналізу теорій ленінізму, марксизму, нацизму, приходить до висновку, що на історичну арену вийде новий клас, клас менеджерів, з новою ідеологією і підходами до вирішення суспільних проблем. Для інтелектуальних кіл США стали аксіомами: існування супердержави США, створення нового суспільства, де влада належить класу менеджерів, необхідність створення нової ідеології для цього нового суспільства. Ці ідеї вплинули на засновників неоконсерватизму. До їх арсеналу також ввійшли думки Бернхейма щодо відносин з СРСР як з країною-агресором, яка є ворогом свободи і насильно стимулює класову боротьбу та соціальну революцію.⁵

Думки Дж. Бернхейма поділяв і американський колишній марксист Макс Шахтман. Своє суспільно-політичне життя він почав як комуніст, прибічник СРСР, але поступово впродовж «холодної війни» він зрушив вправо і став одним з апологетів неоконсерватизму.

³ Strauss L., On Tyranny / Leo Strauss [ed. Victor Gourevitch and Michael S. Roth]. – Chicago: University Of Chicago Press, 2000. – P. 205-206.

⁴ Burnham J. The struggle for the world / James Burnham. - New York: The John Day Company.Inc. – 1947.; Burnham J. The Managerial Revolution: What is Happening in the World / James Burnham. - New York: The John Day Company.Inc. – 1941.

⁵ Burnham J. The Politics of Desperation. Some Notes on the Article A Petty-Bourgeois Opposition in the Socialist Workers Party. (January 1940) / James Burnham // New International. – 1940. - Vol.6. - No.3. – January. - P.75-80.

Неоконсерватори підтримали зовнішньополітичні рекомендації Шахтмана щодо характеру відносин США з СРСР, а також його боротьбу проти бюрократів та держави бюрократів⁶. Його праці «Боротьба за новий курс» (1943р.), «Радянський Союз та світова війна» (1940р.)⁷ сформулювали у наступників Шахтмана негативне ставлення до СРСР та виховали в них антикомуністичні переконання. Серед прибічників Макса Шахтмана були колишній посол США в ООН та радник з міжнародної політики в адміністрації Р.Рейгана Дж.Кіркпатрік, яка змолоду була членом молодіжного крила Соціалістичної партії, вивчала комуністичну ідеологію в Колумбійському університеті, у 1985 році офіційно перейшла до лав Республіканської партії, а також Річард Перл, колишній заступник міністра оборони в адміністрації Р.Рейгана. У 80-х роках вони активно будуть просувати і відстоювати ідеї Шахтмана у зовнішній політиці періоду «холодної війни».

Ідеї, думки, теорії Л.Страусса, Дж.Бернхейма, М.Шахтмана були філософським, ідеологічним підґрунтям виникнення неоконсерватизму.

⁶ Shachtman M. The Struggle for the New Course [Електронний ресурс] / Max Shachtman // Marxist Internet Archive Library. – 1943. – Режим доступу:

www.marxists.org/archive/shachtma/1943/fnc/index.htm.

⁷ Shachtman M. The Soviet Union and the World War / Max Shachtman // New International. – 1940. – April. - Vol.6. - No.3. – P.68-72.